

Metodiskais materiāls

Gleznošana ar filcu

Materiālu izstrādāja:

Larisa Bartuša

Aleksandrovā, 2019

Satura rādītājs

Satura rādītājs	2
Ievads.....	3
Filcs kā materiāls.....	4
Filca vēsture un pielietošana	7
Gleznšana ar filcu	10
Nepieciešamie materiāli	10
Darba gaita.....	11
Gleznas „Magone” izveide pa soļiem.....	15
Bērnu veidotas gleznas	23
Izmantotā literatūra.....	28

Ievads

Glezošana ar filcu ir īpašs rokdarbu un mākslas krustojums. Darinājumi no filca palīdzēs iemācīties zīmēšanas pamatus viegli un nepiespiesti. Iemaņas virtuozī radīt nāk ar laiku, toties jau pirmais filca darbs sanāks glīts un izsmalcināts. Vērtīga filca gleznu īpašība, ka var laikus ātri ar pincetes un šķēru palīdzību, izlabot pielastās kļūdas. Tas palīdzēs jaunam māksliniekam noticēt saviem spēkiem un radošām spējām.

Mērķis: Attīstīt savu radošumu un tēlaino domāšanu.

Izmantotie resursi: žurnāls un interneta avoti.

Auditorija: bērni sākot no sākumskolas vecuma un pieaugušie.

Praktiskā darbība: Gleznas no filca var gatavot gan mājturības stundās, gan fakultatīvos, kā arī apgūstot šo tehniku, bērni var tajā darboties arī individuāli savā brīvā laikā.

Lietderīgums: Iepazīties un pastrādāt ar jaunu materiālu. Darboties interesantā tehnikā un realizēt sevi netradicionālajā glezniecībā. Izgatavot skaistas un neparastas dāvanas, gleznas vai mājas dekoru. Attīsta fantāziju un sīko motoriku.

Filcs kā materiāls

Filcs ir neausts, audums, ko izgatavo no dabīgām vai sintētiskām šķiedrām. Nosaukums cēlies no vācu valodas „filz”. Tas nav gatavojams tikai no aitas vilnas, bet to iegūst arī no citām dzīvnieku izcelsmes šķiedrām: zīda, hitīna, kā arī no augu valsts izcelsmes šķiedrām: kokvilnas, kaņepēm u.c. Tomēr biežāk tā sastāvā ir vilna vai citas dabīgās izejvielas, no kurām parasti ražošanas procesā spēj iegūt visaugstākās kvalitātes un mīkstuma audumus. Sintētisko šķiedru pievienošana maisījumam (piemēram: poliesters vai akrils, no celulozes ražota viskoze) var uzlabot produktu atkarībā no paredzētā lietošanas veida.

Sintētisko šķiedru pievienošana spēj paaugstināt materiāla izturību kā arī palielināt tā elastīgumu. Vilnai biežāk pievieno viskozes šķiedras, kas padara materiālu patīkamāku tausti un novērš vilnas ādas „košanās” īpašību.

Šķiedras var saistīt mehāniski, ķīmiski un termiski. Rūpnieciski vai ar rokām šīs šķiedras tiek krāsotas, žāvētas, ķemmētas. Rūpnieciski, parasti, šo materiālu saspiež, matē, kondensē un presē loksnēs, izmantojot siltumu, mitrumu un lielu spiedienu. Tas aizņem laiku, bet rezultātā ir iegūts ļoti blīvs audums, kas sastāv no savienotām šķiedrām. Iegūts audums var būt gan dažāda biezuma, gan blīvuma.

Filca šķiedru kušķi

Filca audums loksnēs

Mājas apstākļos filca šķiedras parasti izmanto filcēšanai, kas ir šķiedru saistīšanas veids, ko tradicionāli iedala sausā tehnikā (ar filcējamo adatu) un slapjā filcēšanā (ziepes, karstais un aukstais ūdens). Pēdējos gados tiek popularizēts jauns filca šķiedru izmantošanas veids, kad izlīdzinot šķiedras uz pamatauduma tās tiek stiprinātas veidojot gleznas.

Sausā tehnikā - darināmā priekšmeta formu veido, sausu šķiedru durstot ar filcēšanas adatu, kurai ir speciālie zobiņi, līdz tā ieņem vēlamu formu. Šeit pamatprincips ir vienkāršs - jo ilgāk vilnu apstrādā ar adatu, jo vilna kļūst blīvāka un priekšmets samazina izmēru.

Slapjā tehnika - no vilnas izveido vēlamu formu, ja vēlas, apstrādā ar adatu. Pēc tam izmērcē siltā ziepjū, šķidrā mazgāšanas līdzekļa ūdenī un ar rokām vai izmantojot palī rīkus veļ, līdz sasniegts cerētais rezultāts.

Sausā filcēšanas tehnika ar filcējamo adatu

Bumbiņas veidošana slapjās filcēšanas tehnikā

Vilnas glezna no filca

Filca materiāla plusi:

- + Izturīgs;
- + Antibakteriāls un ekoloģisks;
- + Silts, bet viegls;
- + Viegls izmantošanā;
- + Ilgi kalpo;

- + Pieejams plašs krāsu daudzums, biezums un veidi;
- + Salīdzinoši lēts un universāls;

Filca materiāla trūkumi:

- Nav īpaši elastīgs;
- Rupja tekstūra;
- Iespēja sarauties;
- Ar laiku var sākt pūkoties un velties (konkrētie materiāli);

Filca vēsture un pielietošana

Filcs tiek uzskatīts par vienu no senākiem zināmiem tekstilmateriāliem, ko iegūst no vilnas. Filcēšana ir pat vecāka par vēršanu un aušanu. Daudzām kultūrām ir leģendas par filca izcelsmi. Tā, piemēram, Šūmeru leģenda vēsta, ka filca atklāšanas noslēpums pieder Lagāras Urnumanam, leģendāram karavīram. Toties kristiešu stāsts par Svēto Klementu un Svēto Kristoferu apgalvo, ka pirms doties tālā ceļā vīri savas pēdas aptina ar vilnas šķiedrām, lai nenoberzt kājas, kad devās bēgļu gaitās no kriminālvajāšanas. Tāla ceļa galā, berzes un sviedru ietekmē vilna savēlās zeķēs.

Ir uzskati, ka filcu izmantoja jau 8000 gadu atpakaļ un ka tas radās jau Noa šķirstā, kad aitas vilna krita zemē, tad mitrums tika klāt un, dzīvnieki staigājot pa šo vilnu, to savēla.

Kopenhāgenas nacionālajā muzejā ir apskatāma cepure, kas ir saglabājusies no agrīna bronzas laikmeta. Tā tika atrasta Jutlandes un Ziemeļu Slesvigas pirms vēsturiskajos apbedījumos un tai ir aptuveni 3500 gadu. Arheoloģiskajos izstrādājumos atrastas liecības, ka filcēšana bija pazīstama Turcijā jau 6500 gadus pirms mūsu ēras. Kvalitatīvāki izstrādājumi tika atrasti mūžīgajā sasalmā Sibīrijas apbedījumos, un tie datējami ar mūsu ēras 600. gadu. Arī klasiskie grieķu autori savos darbos piemin filca lietošanu. Pompejā darbojās specializētās filca cepuru un cimdu izgatavošanas semināri. Centrālā Āzijā ceļojošās tautas joprojām praktizē filca pielietošanu ikdienas dzīvē kā arī izgatavojumu pārdošanai tūristiem. Šīs tautas jau ļoti sen izmantoja filca materiālu siltinot savus mitekļus, veidojot apģērbus un apavus. Piemēram,

tradicionālais elements Jurta vai tūristu vidū populārās dekorētās čībiņas. Krievijā 20. gs. sākumā parādījās ierīces, kas savēla vilnu filcā, tā sākās šī materiāla masveida ražošana un izmantošana.

Savukārt rietumu zemēs to plaši pielieto tekstilmākslā un mūsdienīgā mākslā, dizainā, kur tas tiek augstu vērtēts kā ekoloģisks materiāls. Mūsdienās tam ir plaša pielietošana dažādās nozarēs, piemēram, mūzikas instrumentu izgatavošanā tas kalpo kā amortizators, kas uz bungu komplekta aizsargā šķīvjus no plīsumiem un nodrošina tīru skaņu, plaši pielietots klavieru izgatavošanā. Celtniecībā tas ir kā skaņu izolators un vibrācijas izolators, arī siltinātājs, pasargā no uguns un izolē strāvu. Izmanto arī medicīnā, automobiļu un ieroču, filtru, apģērbu, apavu, paklāju ražošanā kā arī citās jomās. Pēdējā laikā šis materiāls kļūst populārs radošos izpausmes veidos: dekoru, aksesuāru, rotaļlietu veidošanā, telefonu maciņu, somiņu, briļļu ietvaru un citu veidošanā, jo filcs neprasa izcilas rokdarbnieces iemaņas.

Tādā veidā filcu var iedalīt 3 grupās: tehniskais, apģērbu un dekoratīvais.

Mongoļu Jurta

Biljarda galda segums no filca

Cepure no filca

Žakete no filca

Mīkstā mantiņa no filca

Bumbas no filca

Lampas no filca

Piekariņi no filca

Čības

Filca soma

Filca detaļas/ieliktņi

Glezošana ar filcu

Jauns mākslas veids saucams arī par vilnas/filca akvareli, kad izmantojot filcu var pagatavot skaistas gleznas. Šīs gleznas veidošana neprasa īpašu gleznošanas talantu un jau pēc dažiem treniņiem ir iespējams apgūt šo tehniku. Jaucot kopā dažādas krāsas sanāk pludinātu krāsu efekts. Izstrādājumi izskatās grezni, apjomīgi un silti, lieliski iederas interjerā un rada mājīguma, omulības sajūtu.

Nepieciešamie materiāli

Iesakāms darbu veikt labi apgaismotā vietā uz plašas, līdzenas, cietas virsmas. Pirms uzsākt gleznu ir jāsagatavo sekojošie materiāli:

- * Rāmīti ar stiklu un aizdariem;
- * Filca šķiedras dažādās krāsās;
- * Audums pamatnei – flanelis vai flizelīns;
- * Pincete;
- * Šķēres;

Darba gaita

Glezna jāuzsāk ar pamatslāni un tad pa kārtai, pa vienai krāsai, sākot ar zemāko veido zīmējumu. Kārtas savā starpā nesastiprina, tās pieturēs stikls.

Kā piemēru aprakstīsim kā izveidot gleznu ar ziemas skatu.

- 1) Sākumā ir jāizjauc rāmis jeb jāizņem no tā stikls un koka pamatnē jānostiprina izvēlētais audums. Audums ir nepieciešams, lai vilna labi turētos.

- 2) Tagad nepieciešams nenokrāsotas (baltas) filca šķiedras izlīdzināt tievā, vienmērīgā slānī virsū rāmja pamatnei.

- 3) Nākamais, kas ir jāizdara ir jāformē pamatslāni, tāpēc uzmanīgi ar pinceti jāizvelk šķiedras, lai veidotos taisnas šķipsnas. To var izdarīt arī ar rokām. Vienā rokā turot šķiedru kušķi, bet ar otru vilkt šķipsnas.

- 4) Šis solis ir vajadzīgs, lai formēt gleznas fonu, kas ir obligāts punkts iesācējiem. Šī tehnika ir diezgan vienkārša: salokiet filca šķiedru kušķīti un izvelkat no tā atsevišķas šķiedru šķipsnas un izliekat tās uz darbvirsmu.

- 5) Gleznas fonam izmantojiet tumši zilu un gaiši zilu filcu.

- 6) Tagad veidosim vieglu dūmaku uz zila fona, tam vajadzēs pelēku vai krēmīgu krāsu. Jāizliek plānas šķipsnas. Tiek veidots ziemas skats, tāpēc no baltām šķiedrām, ko iegūstam iepriekš minētā veidā, izveidojam kupenas.

- 7) Kā arī baltas šķiedras noderēs, lai izveidot mēnesi un vieglu gaismu apkārt tai. Atšķirībā no sniega gubām, šķiedru šķipsnām jābūt smalkākām. Apkārt mēnesim var pievienot nedaudz dzeltenas krāsas. Šķipsnām var piedot formu ar šķēru palīdzību.

- 8) Ar baltās šķiedras palīdzību var uzzīmēt kokus, kas redzami tālumā. Uzmanīgi šķiedras piekārto ar pinceti, lai gleznu padarīt reālistiskāku. Ja veidot zīmējumu un iztēloties kontūras sagādā grūtības, tad var jau iepriekš uz papīra izveidot zīmējuma skici. Šo zīmējumu var arī izkrāsot.

- 9) Izmantojot brūnas šķiedras var uztaisīt māju, kura nedaudz spīd aiz sniega gubām. Ja blakus mājai ir vēlme uzzīmēt koku, tad jāsamaisa dažādu toņu šķiedras, nedaudz nolīdzina tās ar šķērēm un tad izliek zaru veidā.

- 10) Eglei virsū var uzzīmēt sniegu, izmantot baltas šķiedras. Sižetu var pārdomāt arī smalkāk, tad uz taciņas pie mājas parādīsies ēnas no mēness vai arī izaugs citi koki un atcilpos zaķis.

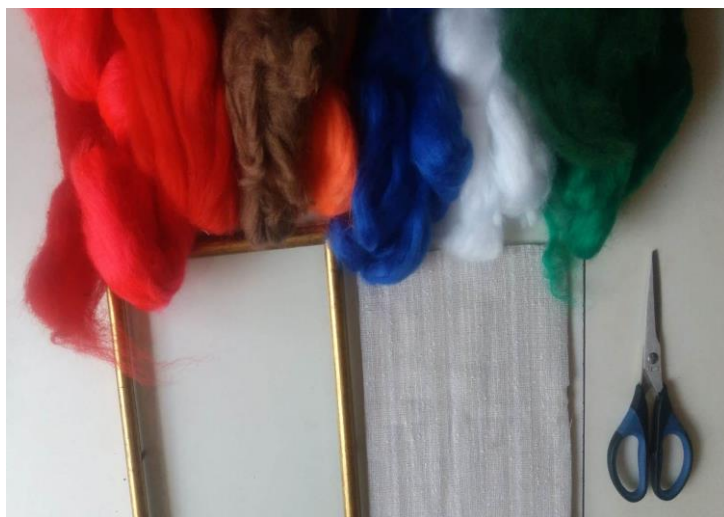
- 11) Gatavu gleznu uzmanīgi apsedz ar stiklu un sastiprina rāmi.

Gleznas „Magone” izveide pa soļiem

Nepieciešamie instrumenti un piederumi:

- Foto rāmis ar stiklu;
- Šķēres;
- Pincete;
- Flizelīna audums (var aizstāt ar citu pamatnei derīgu materiālu);
- Vilnas šķiedras – baltas, sarkanas, tumši sarkanas, oranžas, tumši brūnas, zaļas;
- Viskozes vai zīda šķiedras – oranžas un sarkanas;

Var iztikt tikai ar vilnas šķiedrām, bet viskozes vai zīda šķiedras papildinās gleznu ar spīdumu.

- 1) Sagatavojam visus nepieciešamos materiālus.

- 2) Izjaucam foto rāmi un uz tā aizmugurējās sienas uzliekam flizelīna audumu, kā malas sakrīt ar foto rāmja mugurējās sienas izmēriem. Audumu vienmērīgi noklāj ar plānu baltas vilnas šķiedru slāni - tas būs gleznas fons.

- 3) Ziedam vajadzēs vilnu sarkanā un oranžā krāsā.

- 4) Tālāk plūkā ar rokām vai pinceti vilnas šķiedras – izstiepjot tās un veidojot lielu, blīvu šķiedru šķipsnu. Šķipsnu formē uzreiz no abām krāsām, tās jaucot.

- 5) Ar šķēru palīdzību, nolīdzinot un nogriežot galiņus, izveido no iegūtās šķipsnas ziedlapiņa formu.

- 6) Izliek tās uz pamatnes. Vienmērīgi sadalot uz vairākām ziedlapiņām, formējot ziedu un koriģējot tā krāsu pārejas. Formu var pielabot un koriģēt līdzīgi aplikācijas papīram, šķiedrām atrodoties jau uz pamatnes. No šķiedru pārpalikām var izveidot papildus lapiņas, novietojot tās virsū jau esošām.

7) Ņemam tumši brūno vilnu, to mēs izmantosim magones zieda viduča izveidei.

8) Novietojam un izlīdzinām brūnās šķiedras, veidojot zieda viduci.

9) Tad jāpaņem neliela šķipsna ar oranžām viskozes šķiedrām un jāizstiepj tās.

10) Tad šo šķipsnu sagriež mazos gabalos un novieto uz ziedlapas maliņām, imitējot saules staru atspulgu uz magones ziedlapām.

11) Tad atkal paņem sarkano un oranžo vilnu – atkārto 4. un 5. punktu, kā rezultātā sanāk ziedlapas.

12) Iegūtās ziedlapas novieto uz pamatnes, veidojot magones zieda priekšējās ziedlapas, kas daļēji aizsedz viduci. Izklāj un koriģē kā aprakstīts 6. punktā. Tika izveidots magones zieds. Koriģējot formu ir jāatceras, ka beigās darinājumam tiks uzklāts stikls, kas padarīs ziedu plakanāku.

- 13) Sajaucam oranžās krāsas vilnu ar oranžās krāsas viskozi un izstiepjām, veidojot šķipsnu. Sintētiskais materiāls, viskoze, ir spīdīgs, bet dabīgais, vilna, matēts. Kad sajauc materiālus kopā, tad rodas dekoratīvais efekts jeb spīdīgums, kas daļēji arī palielina gleznas telpiskuma ilūziju. Pēc tam sagriež iegūto šķipsnu nepieciešamos gabaliņos un izvieto virsū magones sarkanām ziedlapām – tā iegūstot interesantākas krāsu pārejas un koriģējot formu. Svarīgi atcerēties, ka visas papildus detaļas ir jānovieto ar šķiedru diegu virzieniem paralēli, lai nav magones ziedlapā šķiedras vertikāli novietotas un papildus oranžos laukumos horizontāli. Tas ir nepieciešams, lai būtu iespēja koriģēt zīmējumu jebkurā tā veidošanas posmā.

- 14) Ar brūnām vilnas šķiedrām ieēnojam zieda apakšējo daļu tā, kā tas bija darīts 7. un 8. punktā. Pavisam sīkus šķiedras gabaliņus ērtāk izvietot un sakārtot ir ar pincetes palīdzību. Šajā posmā var koriģēt arī zieda viduci, palielinot, izstiepjot to, var atbīdīt ziedlapas un paspilgtināt tumšo viduci arī starp apakšējām un augšējām ziedlapām. Kā arī ar tumši sarkanām šķiedrām padarīt interesantāku ziedlapu krāsu. Liekās šķiedras jau no gatavas gleznas droši nogriež un noņem.

15) Pēc tam, kad zieds ir gatavs, veidojam kātiņu. Paņemam zaļās šķiedras, kurām pēc vēlmes var piejaukt arī brūno šķiedru toni, tad izstiepjam tās un nedaudz savirpinam. Pieliekam klāt magones apakšējai virsmai un, piekārtot šķiedras, sapludinām pāreju.

16) Nākamajā solī sajaucam kopā nelielu daudzumu zilu un baltu šķiedru.

- 17) Kad šķiedras ir izstieptas, tās griež sīkos gabaliņos un novieto zieda viducītī. Gaiši zilā krāsa uz tumši brūnā fona un krāsu spēlē ar sarkano toni, izskatās kā spilgts akcents. Tagad magonei ir arī ziedputekšņi.

- 18) Kad magone ir gatava, ar šķēru palīdzību ievieš pēdējās korekcijas zieda formā.

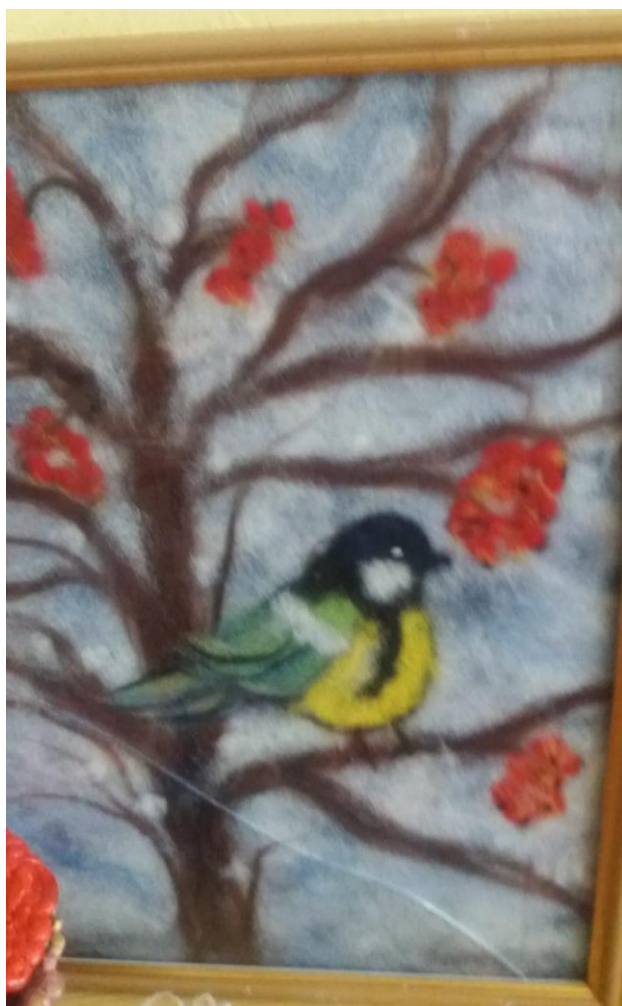

- 19) Glezna ir gatava! Piespiežam un nofiksējam gleznu ar stiklu, novietojot to uzmanīgi virsū zīmējumam. Apskatam, kas ir sanācis, ja kopā ar stiklu kāda no detaļām nepatīk vai gribās pievienot vēl krāsu akcentu uz ziedlapām, tad stiklu var noņemt un pielabot gleznu atkārtoti līdz esat apmierināti ar rezultātu.

- 20) Pēdējā solī, ievietojam gleznu rāmītī un nostiprinām to.

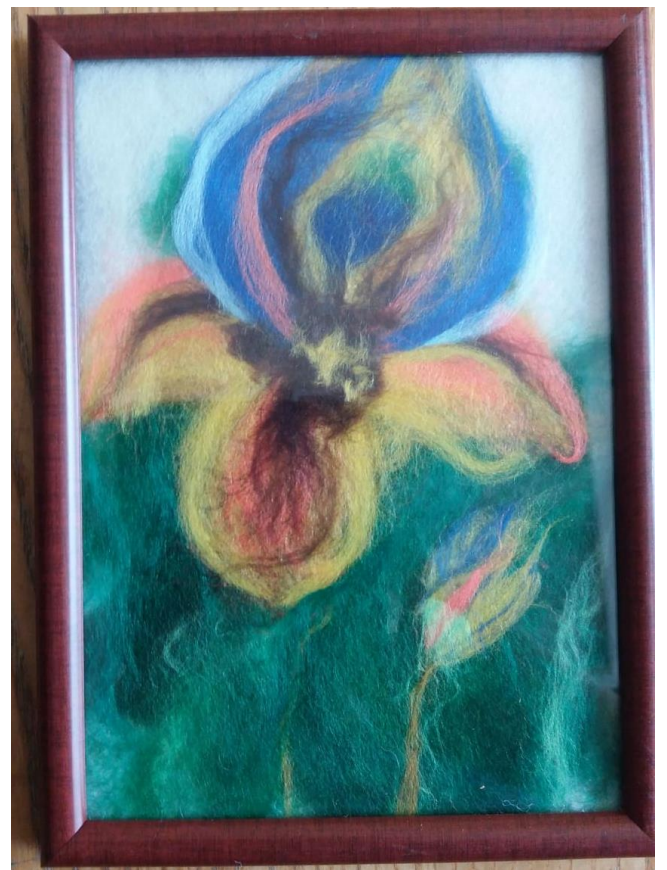
Bērnu veidotas gleznas

Izmantotā literatūra

- <https://textiletrend.ru/netkanyie/naturalnyie-nm/filts.html>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Felt>
- <http://tkaninfo.ru/tkani/filc.html>
- <https://www.contrado.co.uk/blog/what-is-felt/>
- <http://www.historyofclothing.com/textile-history/felt-and-feltmaking-history/>
- <https://www.tvnet.lv/4763685/rokdarbu-modes-klodziens-filcesana>
- <https://burdastyle.ru/stati/chto-takoe-felting-i-kak-ego-bystro-osvoit-/>
- <https://www.svoimi-rukamy.com/prostaja-kartina-shersti.html>
- <https://filcits.wordpress.com/about/>
- Семеро с ложкой, №1 (120) 2019